Radomer-Ki[illegible] 28 (268)
Adres: Radom, [illegible]

Radom Piątek 19 Lipca 1929
ראדאם, פרייטאג י״א תמוז תרפ״ט.

פרייז 10 גראשן VI-טער יאהרגאנג
„Nal. poczt. uiszczone ryczałtem."

ראדאמער-קעלצער לעבען

GARBATKA
— w Willi p. —
Sobienieckiego
obok willi RÓŻ
otwiera 1 czerwca b. r.
L. ROZENBERGOWA
PENSJONAT
dla dzieci
i młodzieży.
Rutynowana freblanka.
Kuchnia zdrowa i rytualna.

א הערצליכען מז״ט ווינשען מיר די פאמיליע קליימאן
צום פערלאבונג פון זייער טאכטער
פאלע מיט ה׳ אדאלף בוכמאן.
קעלץ. — טענדער קאנער עט פרוי.

צו דער פערלאבונג פון מיין פריינדין
גוטשע ווידמאן מיט ה׳ י. וואקסבערג
ווינש איך זיי פיל גליק און צופרידענהייט.
ראכעלא וראנצבערג.

בעקאנטמאכונג.
וועלענדיג בעקענען דאס ראדאמער פובליקום מיט מיין פריש-רעמאנטירטען און אויפ׳ן היגיענישסטען אופן איינגעארדענטען **רעסטאראן** ווי עס איז צו בעקומען די בעסטע סארטען בראנפען, וויינען, ליקערן און **ביער** פון די פערשידענסטע בערימטעסטע פירמעס, ווי אויך הייסע און קאלטע זוביסען, האב איך בעשלאסען צו פערקויפען צו אויסנאהם-ביליגע פרייזען ווי צ. ב. ביער פון אלע פירמעס ווי: „אקאטשים", „האבערביש" און „סאסקי" צו **10** זל. א יעדינקע און אויפ׳ן גלאז די גרעסטע גלעזער **35** גר. די זעלבע פרייזען פערקויף איך אויך קוויטלעך אויף שבת אבצושיקען א היים מיט פלימפלעך.
נוצט אויס די געלעגענהייט און קומט איבערצייגט אייך.
מיט אכטונג **ה. לאנדא** וואלאווא 35

גארבאטקע
איך מאך בעקאנט, אז מיין לאנגיעהריגער **פענסיאנאט** איז אפען.
דער **פענסיאנאט** געפינט זיך אין גרויסען וואלד אין דער ווילע נומ. 19 און איז איינגעארדענט מיט די **בעסטע בעקוועמליכקייט.**
זוניגע צימערן און זארגפעלטיגע בעציהונג צו יעדן איינעם גאסט.
מיט אכטונג
אייזענמאן.

Przefarbowane stare obuwie
barwnikiem
SKINOL-FARBA
w 54 kolorach
niczem **nie różni się** od nowego obuwia gdyż po przefarbowaniu **Skinol-Farbą** jest trwała, farba nie ściera się, nie pęka i nie schodzi wskutek deszczu.
ŻĄDAĆ WYRAŹNIE **SKINOL-FARBA** WSZĘDZIE.
Przetw. chem. „SKINOL" Warszawa Zielna 52

אויפפאדערונג.
דער ראדאמער האנדווערקער-קלוב פאדערט אויף אלע זיינע מיטגלידער און סימפאטיקער צו קומען מאסענווייז דעם קומענדיגן
דינסטאג דעם 23/7 7 אווענד
אין האנדווערקער-קלוב, וואלע 59 אויף
א אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג
אויף וועלכע אונזערע פרנסים אין דער גמינע וועלען אייך אבגעבען א בעריכט.
איהר וועט הערען און שטיינען!
קיין איינער טאר ניט פעהלען!
קומט מאסענווייז!
דער ראדאמער האנדווערקער-קלוב
אין ראדאם.

אכטונג ראדאמער לעטניקעס!
אין אנטעניובקע איז געעפענט געווארען א הערליכער **פענסיאנאט**
אין בעסטען פונקט אין וואלד, אין דער ווילע פון פאבושעווסקי
— הערליכע זוניגע צימערן, געשמאקפולע און כשר׳ע עסענס. —
ס׳ווערען אנגענומען קינדער און עלטערע פערזאנען צו זעהר צוגענגליכע פרייזען. ס׳ווערט אויך פערדינגען וואהנונגען פאר איינצעלנע פערזאנען.
מיט אכטונג **פענסיאנאט**
משה אהרן פאוולאוויטש
— ווילע פאבושעווסקי. —

Głęboko wzruszeni przedwczesnym zgonem kolegi naszego B. P.
MOJŻESZA FRYDMANA
wyrażamy stroskanej Rodzinie głębokie współczucia.
Personel Banku Ludowego
w KIELCACH.

וואס די ראדאמער האנדווערקער דארפען אונבעדינגט וויסן.

מיר ווילען אין היינטיגען נומער בעריהרען א ענין, וועלכער דארף ציהען אויף זיך די גרעסטע אויפמערקזאמקייט; א ענין, אויב מען וועט נישט ענערגיש און שוין מיט איהם זיך פערנעמען קאן אין רעזולטאט זיין זעהר שווערע פאלגען אין דער נאהנטער צוקונפט פאר'ן גרויסען כלל פון האנדווערקערטום. — דאס איז דאס פערגרעסערען און פערשטארקען די דערגענצונג'ס פאך-שולען.

נישט איינמאל האבען מיר אנגעוויזען, אז נאכ'ן פערעפענטליכען דאס צוכט-געזעץ פון 15 פעברואר 1927 האט זיך געשאפען פאר'ן האנדווערקערטום אין פוילען א גאנץ נייע לאגע און ספעציעל פאר'ן יודישען א חייט נישט גוטע.

דאס שווערסטע פראבלעם פאר'ן יודישען האנדווערקערטום איז דאס געצוואונגען זיין צו מאכען עגזאמענס פאר עלטערע האנדווערקער אפילו, און אויב די עלטערע האנדווערקער וועלען אין די נאהנטסטע 2 יאהרען נישט בעמיהען זיך צו בעקומען דעם טיטול מייסטער וועט ער נישט קאנען בעשעפטיגען אפילו קיין לערן-יונגעל.

ביי אזא לאגע וועלען קיין יונגלעך נישט קאנען אויסגעבילדעט ווערען ביי קיין יודישען מייסטער אין איין זייט און די לערן-יונגלעך, וועלכע האבען זיך נישט פערשריבען ביז יעצט אויף די פאכליכע דערגענצונג'ס אווענד-שולען, וועלען נישט קאנען ווערען קיין געזעלען, אין ממילא נישט קיין מייסטערס. קלארער: עס שאפט זיך שוין אזא לאגע, אז עס וועלען נישט קאנען צוקומען קיין יודישע מייסטער און צוליב דעם א שנעלען אונטערגאנג פון א יודישען עקאנאמישע צווייג, אין וועלכע עס איז געווען בעשעפטיגט ביז 40% יודען.

מיר האבען כמעט טאג-טעגליך ידיעות, אז פון פערשידענע זייטען זענען דא שיקאנען מצד א בעשטימטען קלאס, וועלכע וויל ארויסשטויסען די יודען פון זייערע פראדוקציאנ'ס-פאזיציעס. די ארבייט ווערט געמאכט ראש און סיסטעמאטיש און נור צוליב'ן אלגעמיינעם קריזיס. וואס הערשט אין לאנד און ספעציעל ביי יודען פיהלען נישט די יודישע בעלי-מלאכות דאס געפאהר, וואס הענגט איבער זייערע קעפ.

מיט יעדען טאג, מיט יעדע שעה דערנעהנטערט זיך די קאטאסטראפע. פרעגט זיך, וואס פאר א מיטלען קאן מען אננעמען געגען געפאהר. דער ענטפער איז צופאסען זיך צום געזעץ וועגען מלאכה און אינדוסטריע. דאס הייסט צוגרייטען די בעדינגונגען פון קאנען דורכמאכען די פאלגענדע עטאפען: צו קאנען אנגענומען ווערען אלס לערן-יונגעל, צו קאנען ווערען געזעלען און לעצטענס צו קאנען בעקומען דעם טיטול מייסטער. צו דעם אלעם אויסגערעכענטען מוז מען ארורכמאכען א פארבערייטונג'ס-שולע. פאר יונגע דערגענצונג'ס פאך, אווענד-שולען — פאר דערוואקסענע. דאס איז דער איין-און-איינציגער וועג, וועלכער קאן דערפיהרען צו דערהאלטען דעם ווערקשטעל און ממילא א עקאנאמישע פאזיציע.

אין ראדאם איז נאך לענגערע אנשטרענגונגען און אפפערווילליגע מיטהילף פון איניגע האנדווערקער-פארשטעהער געשאפען געווארען די פאכליכע דערגענצונג'ס-שולען, וועלכע וועט שוין אויפ'ן 2 טען יאהר ארויסגעבען די ערשטע צייגנישען אין דערמיט ערמעגליכען די לערן יונגלעך צו קאנען ווערען געזעלען, דאס הייסט א עטאפ צו בעקומען דעם טיטול מייסטער.

אבער די צאהל פון די לערן יונגלעך איז ווייט פון די, וועלכע דארפט זיין. ביי 1800 ווערקשטעלען איז 150 לערן-יונגלעך א לעכערליכע צאהל. און דא שטעקט די געפאהר, אז אנשטאט א 1500 לערן-יונגלעך, אדער ריכטיגער געזאגט, אנשטאט אויסצובילדען 1.500 יודישע מייסטערס, 1.500 יודישע ווערקשטעלען, הערט מיט 10 מאל פערקלענערט די מעגליכקייט נור צוליב דעם, וואס די יודישע מייסטערס און פאטערס פון די לערן-יונגלעך גיבען זיך נישט אן קיין רעכענונג פון דעם. זיי פטר'ען אן מיט א מכה די גאנצע פראגע און פערגעסען, אז שוין ביים היינטיגען טאג האבען בעקומען פיעל אלטע מייסטער'ס צוגעשיקט פון דער סטאראסטווע בעפעהלען צו פערמאכען די ווערקשטעלען.

דער פאטראנאט פון די פאכאווע דערגענצונג'ס-שולע, וואס איז אויסגעטיילט געווארען פון האנדווערקער-קלוב צוזאמען מיט די לייטונג פון דער שולע, וועלכע פיהרען אלענגערע צייט שוין א אקציע צו בעוועגען די מייסטערס און פאטערס, אז זיי זאלען שיקען די לערן-יונגלעך אויף די קורסען — האבען בעשלאסען אין פערלויף פון די וואקאציעס אדורכצופיהרען א גענעראל-רעיעסטראציע פון די היגע ווערקשטעלען און לערן-יונגלעך, בכדי צום נייעם שול-יאהר אויף א ענטשפרעכענדע צאהל צו פערגרעסערען די אווענד-קורסען. אלע שוועריגקייטען ווי לאקאלען, געלד, לעהרער-פערסאנאל וועלען בעשטימט לייכט בייגעקומען ווערען.

מיר ווילען די מיטהילף פון די ברייטע שיכטען פון האנדווערקערטום. ווי בכלל פון די יודישע בעפעלקערונג, נור אין דעם פרט פון אויפקלערען די וויכטיגקייט פון די האנדווערקער-שולען און מיטווירקען צו מאכען א רעיעסטראציע פון די לערן-יונגלעך און אזוי ארום העלפען צו פערזיכערען 40 אדער 50 פראצ. פון די יודישע בעפעלקערונג זייער עגזיסטענץ.

עס איז קלאר, אז יודישע לערן-יונגלעך ווערען נאר אנגענומען דורך יודישע מייסטער'ס און דורך די אווענד-קורסען ווערען צוגעגרייט יודישע מייסטערס און ממילא וועט ווערען געשאפען די עקאנאמישע פלאצובקעס, וועלכע וועלען זיין צוגעפאסט צום נייעם אינדוסטריע-געזעץ.

דער פאטראנאט, וועלכער אמטירט יעדען טאג פון 6—10 אווענד אין האנדווערקער-קלוב רעיעסטרירט די לערן-יונגלעך און גיט די נויטיגע ערקלערונגען.

סעקרעטער
ש. סטראוושינסקי
ראדאם.

ווי אזוי זענען ענטשטאנען די פאבעלען פון טויזענד און איין נאכט

עס איז בעקאנט, דאס די ערצעהלונגען פון טויזענד און איין נאכט זענען זעהר פערברייטעט אויף דער וועלט און מאכען אויף דער לעזענדער יוגענד א בעצויבערענדען איינדרוק. עס גענוגט זיך צו דערמאנען אן די אנגענעהמע מאמענטען ביים לעזען די פאבלען וועגען דער גרויסמוטיגקייט פון קאליף הארון-אל ראשיד, אלי-באבא און זיינע רויבער, וועגען דער געהיימער איבערמענשליכע צויבער-וועלט, וועלכע וועבט זיך אין די אריענטאלישע ערצעהלונגען. און ווער האט דען נישט געבענקט ביים לעזען נאך די צויבער-וועלט, אין וועלכע דער מענש איז מיט זיין גייסט איבערגעטראגען געווארען ווי דער צופאל האט דעם מענש אהן מיה צום וויזיר נעקרוינט, ווי אין חילדע וועלדער האט מען בעצויבערענדע קעניג'ס-טעכטער בעגעגענט.

עס איז דעריבער ווערט זיך צו בעקענען, ווי אזוי די פאבעלען האבען זיך אין דער אייראפעאישער ליטעראטור בעוויזען.

מיר זענען געוואהנט צו דענקען דאס די פאבעלען פון „טויזענד און איין נאכט" שטאמען אויסשליסליך פון די אראבער. אין דער ווירקליכקייט אבער איז דאס אנדערש. אלס באזיס דיענט א פערסישע זאמלונג אונטער דעם טיטול: „טויזענד ערצעהלונגען", וועלכע שטאמען פון אינדיען און זענען אין 10-טען יאהרהונדערט איבערגעזעצט געווארען אויף אראביש און האבען זיך אין דער מוסולמענישער וועלט איינגעבירגערט.

צו די פערסישע פאבעלען זענען אויך פיעל סעמיטישע, ווי עגיפטישע צוגעגעבען געווארען, פון וועלכע עס איז איין גרויס ווערק אין אראביש ענטשטאנען.

די ערצעהלונגען ענטהאלטען דעריבער דריי קוועלען, וועלכע אונטערשיידען זיך מיט דעם סטיל און מאטעריאל ווי: די פערסישע צייכנען זיך אויס מיט פאעטישען ווערט און קינסטלערישען שוואונג. די סעמיטיש-אראבישע, אין וועלכע עס שפיגעלט זיך אב דער איראניש סארקאסטישער סטיל, האבען דעם באזיס פון דעם לעבען ווען קאליפען אין באגדאד, און ענטהאלטען פיעל איבערלעבענישען און ליעבעס.

די עגיפטישע, פון וועלכע מאנכע בעציהען זיך אויף די צייט פון די פרעה'ס שטיצען זיך אויף ערצעהלונגען וועגען פאנטאסטישען עלעמענט פון גייסטער.

צו די דריי קוועלען זענען מיט דער צייט נאך פיעל אנדערע ערצעהלונגען וועגען כאליף'ס-העלדען אפילו פון 16 טען יאהרהונדערט צוגעגעבען

נאך וואס שפאלטען זיך, ווען קיין חילוקי דעות איז נישטא?

נאך מיט וואכען צוריק איז געווארען בעריהרט אין „ראדאמער-קעלצער לעבען" די פראגע וועגען שאפען א פעראיין פון האנדעלס-און-ביורא-אנגעשטעלטע אין ראדאם. זיין דאמאלס האבען איניגע פערזאנען געטוהן און פערשאפען א לעגאליזאציע, וועלכע זאל ערמעגליכען א לעגאלע טעטיגקייט איוף דעם געביעט. צוגלייך האבען אויך וועגען דעם זעלבען ד, ה. צו בעקומען א לעגאליזאציע זיך בעמיהט אנדערע פערזאנען. וועלכע האבען ניט געוואוסט די בעמיהונגען פון די ערשטע און וועלכע האבען עס טאקע אויך די ערלויבעניש בעקומען. דער אונטערשיד פון די צוויי גרופען איז נור געווען וואס איבהאהל די ערשטע דערמאנטע, בעקומענדיג די לעגאליזאציע מיט איניגע וואכען פריהער, האבען וועגען דעם גארנישט געלאזט הערען פאר דער עפענטליכקייט, פאר דאס די צווייטע גרופע האט טאקע באלד אויסגענוצט די לעגאליזאציע און באלד גערופען א ארגאניזיר-פערזאמלונג, האבענדיג פאר א ציעל באלד ארויטצווייזען א טהעטיגקייט לטובת די אינטערעסען פון די האנדעלס-און-ביורא-אנגעשטעלטע אין אונזער שטאדט.

פאר איניגע פערזאנען — צווישען זיי אויך א ד— וועלכע זענען געוועזען טיילווייז אנגאזשירט אין דער שאפונג פון אזא פעראיין, טאקי פון די ערשטע איניציאטארען — וועלכע ווערען אויבען דערמאנט מיט'ן זיך ארט אויף שפאצירגאס 23 — האט זיך געשאפען א שווערע לאגע. פון איין זייט, ווי דערמאנט, טיילווייז געוועזען אנגאזשירט, דעקלארירענדיג זיך — אויבוואהל גאנץ ווייט פון זיין פעראנטוואָרטליך פאר דער פערנאכלעסיגונג פון דער ארגאניזאציע — און דא האט מען פארט געזעהען סימנים פון לעבעדיגקייט. אויסערדעם אויב די איניציאטארען קא'ען האבען אנדערע כונות, זענען מיר אויסער פון יעדער פארטיי, פעראינטערעסירט נור אין דער ענטשטעהונג פון א שטארקע ארגאניזאציע. ס'האט אונז בעוואויגען אויף די געשאפענע לאגע, ליידער א נישט-געוואונטשענע, אנווייזען און אויך אצינד דורך דעם וועג רופען, אז ס'זאל קומען צו א קאנסאלידאציע. קיין פאקטישע חילוקי דעות זענען נישט דא, די זעלבע ציעלען האבען די ערשטע, ווי אויך די צווייטע. קיין פאקטישע טעטיגקייט האט נאך קיינער נישט ארויסגעוויזען, דעריבער איז די פערשטענדיגונג לייכטער און די צוזאמענמישונג גאנץ נאטירליך.

ל. פישמאן.

מאן און ווייב זענען זיי — איין פארברעך בעגעהען זיי...

א פיקאנטע, אמת'ע מעשה, וואס האט זיך פערלאפען אין איינעם פון די דאטשע-ווינקלעך ארום ראדאם.

וויפיעל נעכט ס'האט דער זומער, אזויפיל פיקאנטע דאכטע-מעשיות און פליאטקעס ווערען דערציילט. די אלע מעשיות זענען אבער גארנישט ווערט אנטקעגען דער אמת'ער מעשה, וואס ס האט זיך איצט פארלאפען אויף איינעם פון די דאטשע-ערטער ארום ראדאם, און וועלכע ווערט איבערגעגעבען פון מויל צו מויל.

ומעשה שהיה — איז אזוי געווען...

אויף איינער פון די ראדאמער גאסען אין א שיין-רחבות'דיג הויז וואוינט דאס באקאנטע יונגע פאר-פאלק צ. ביי וועמען ס איז אינגאנצען 10 יאהר נאך דער חתונה. וואס פאר א ווערט האט פאר די 10 יאהר זינט איהר חתונה אבער 10 י. בעת מען האט חתונה גע האט דורך ליבע און די גאנצע צייט נאך דער חתונה איז פאראן, ברוך השם, פרנסה בשפע, לעבט מען טאקע ווי די טייבעלעך. גליקלעך און צופריעדען, מ'האלט — ווי געווייגלעך — א שיינע דינסט. די מאדאם טוט נישט אריין קיין פינגער אין קאלטען וואסער און אין שטוב איז מחיה'דיג. דאס עסען איז פארטיג צו דער צייט און אין אלע ווינקעלעך שמעדירט פון זויבערקייט.

גייט טאקע נישט אוועק א זומער, אז זי זאל חלילה, נישט אפהיטען די הייליגע ווייבער'שע „מצות-דאטשע". איז זי שוין כמעט אין אלע קור-ערטער אויסגעווען און קליידער האט זי שטענדיג מיטגענומען נייע מאדערנע, ניט קיין ערגערע ווי אנדערע דאטשע-ליבהאבערינס...

היינטיגען זומער, אבער האט זי עפעס בעשלאסען... און אומגעריכט א זאג געטין דעם מאן „איך פאר נישט אין ערגעץ; ס'האבען זיך מיר צו ע.ע.סען יענע דאטשעס מיט זייערע משונה'דיגע מאכלים". ס'הייסט אפילו איגנאנצען קאפיטולירט" זי נישט פון דאטשע — נאר פון פארן אויף דאטשע. אין וי קען זיך „דאטשעווען" אין די ראדאמער דאטשע-ערטער נאהנט פון דער

גיווארען.

צום ערשטען מאהל איז דאס בוך וועגען „טויזענד און איין נאכט" איבערגעזעצט געווארען דורך דעם פראנצויזישען שרייבער אנטאן גאללאנד. זעלטען ווער, לעזענדיג די פאבעלען פון 1001 נאכט ווייסט. אויף וועלכען פאהן די זעלבע באזירען זיך.

דער אנפאנג שטעלט זיך אלזא פאר אזוי:

דער פערסישער קעניג שאכזעמאן האט בעשלאסען צו בעזוכען זיין ברודער שאכריאר, וועלכער האט געקעניגט אין זעהר ווייטע לענדער. דער קעניג שאכזעמאן האט זיך האדציג מיט דער קעניגין געזעגענט און איז דאן מיט זיין סוויטע אוועק אין ווייטען וועג. ווען ער אבער האט זיך אין וועג אויסצורוהען אבגעשטעלט — עס איז דאמאלט געווען האלבע נאכט — האט ער זעהר געבענקט נאך די קעניגין. ער האט דאריבער בעשלאסען נאך איין מאהל זיך מיט דער קעניגין צו געזעגנען. און וועלענדיג איהר מאכען א סיורפריז, איז ער אין געהיים אין זיין פאלאץ צוריקגעקומען. ווי ערשטוינט איז ער אבער געווארען ווען ער האט דעם וויזיר ביי דער קעניגין געטראפען.

נישט לאנג קלערענדיג האט ער ביידע די קעפ אבגעהאקט, זיי דורך דעם פענסטער ארויסגעווארפען. און צוריק צו זיין סוויטע, נישט דערצעהלענדיג קיינעם וועגען דעם געשעהעניש.

די רייזע האט ער ווייטער אונטערגענומען און ווען ער איז צו זיין ברודער שאכיאר געקומען האט ער איהם מיט גרויס פרייד און פאראד אויפגענומען, ער האט איהם מיט מתנות בעשאנקען און האט בעפוילען פאר זיינע אנגענעהמליכקייטען א יאגד אויף חיות איינצוארדנען.

ווען די יאגד איז שוין אין פולען גאנג געוועזען, איז ווידער א מאהל געשעהען דאס זעלבע.

ביידע ברידער האבען די אונטרייהייט פון דער קעניגין ענטדעקט, דער קעניג שאכיאר האט ווי זיין ברודער די קעניגין געטוידט און האט בעפוילען דאס אלע אבענד זאל מען איהם א יונגפרוי ברענגען, וועלכע זאל צומארגענס ערמארדעט ווערען, דען ער האט ערקלערט דאס לויט זיין מיינונג גיבט אויף דער וועלט נישט קיין געטרייע פרוי, אויב א סולטאנין קאן דעם סולטאן פערראטען.

אזוי האט מען דעם סולטאן דורך לאנגע צייטען שעהנע יונגפרויען געבראכט, וועלכע מען האט נאך יעדער נאכט געטוידט, ביז עס האט זיך אין לאנד א שעהנע און זעהר קלוגע יונגפרוי געפונען, וועלכע האט זיך געאפפערט די מענשהייט צו רעטען.

די יונג-פרוי האט זיך זעלבסט צום סולטאן געמאלדען. איהר נאמען איז געוועזען שעכעראזאדא.

נאך דעם ווי זי האט די נאכט איבערגענעכטיגט האט זי אנגעהויבען איהרע ערשטע ערצעהלונג, וועלכע זי האט אבער ביז צו טאג נישט פערענדיגט. דער סולטאן איז אזוי בעצויבערט געוועזען פון איהר ערצעהלונג און אזוי נייגעריג געוועזען, דאס ער האט בעפוילען מען זאל זי לעבען לאזען ביז צומארגענס ביינאכט.

די צווייטע נאכט האט שעכעראזאדא פערענדיגט איהרע ערצעהלונג. זי האט אבער באלד א צווייטע אנגעפאנגען.

דער סולטאן זייענדיג בעגייסטערט פון דער ערצעהלונג האט בעפוילען זי ווידער לעבען צו לאזען ביז צומארגענס.

אזוי האט געדויערט 1001 נאכט. ווען שעכערעזאדא האט איהרע לעצטע ערצעהלונגען פערענדיגט האט זי דעם סולטאן דריי שעהנע זיהן געוויזען, וועלכע זי האט דורך די צייט פון איהרע ערצעהלונגען געבוירען. דער סולטאן זייענדיג פון דעם אלעם

היים, און טאקע מיטנעמען דער דינסט איך. וועלכע וועט איהר צוזעהן יעדע רגע מיט א פרישע געשמאקע „פאַסראַווע", אזוי, אז זי האָפט ציצוקומען אייפ'ן קערפער נייעט ווייניגער פון 5 קילאָ... נישט ווי זי איז נעבעך אָפּגעקומען אין די ווייטע קור-ערטער...

דער מאַן האָט איהר צוליב „נערוויסע" מצמים געפרובט אָפּריידען און איהר דוקא גע'עצה'ט צו פאָהרען קיין קריניצע, צאָפּאָט, קארלסבאד א. אנד. זי האָט זיך אָבער איינגעשפּארט און געהאַלטען ביי איינס: „איך וויל אין ערגעץ ניט, נאָר אין ראדאָמער געגענד. באין ברירה האָט איהר דער מאַן געמוזט נאָכגעבען און פאראכטאָגן זונטאג האָט די קאַפּריזנע פרוי מיטנעמענדיג דער דינסט זיך באַזעצט אין אַ גרויסען זומער-וואוינונג, טאָקע אין די דאָטשע-ערטער ארום ראדאָם.

דער מאַן זייענדיג אַ וואָך צייט איינזאם. אליין אין דער דושנער שטאט, האָט פאָריגען פרייטאָג פארנאכט נאָכן ערלעדיגען זיינע געשעפטען, איינגעקויפט אַ ביסעל זיסוואַרג און אַ פאַר בענקטער אוועק מיט אַ וויזיט צו דעם ווייב. אריינקומענדיג אין איהר וואוינונג האָט ער בלויז געטראָפען דער דינסט — דאָס ווייבעל איז נישט געווען.

אויף זיין פראַגע: „וואו איז די מאַדאם"? האָט די דינסט געענטפערט קורץ: „אוועקגעשפּאַצירט אין וואַלד".

דער מאַן האָט דאַן פאַרגעלייגט דער שיינער דינסט אדורכצוגיין מיט איהם אין וואַלד בכדי אויפצוזוכען זיין „בלאָנדזשענדע" פרוי. די דינסט האָט געהאָרכזאַם געפאָלגט דעם באַפעל פון בעל-הבית.

ווען זיי האָבען זיך געפונען טיף אין וואַלד און אזוי גיך איהר נישט געפונען האָבען זיי זיך צוגעזעצט אַ ווייליטשקע אָפּרוען, טועם זייענדיג פון די... זיסע זאַכען וואָס ער האָט מיטגעבראַכט פון שטאָרט. פלוצלינג האָבען זיי דערהערט מענטשליכע טריט און באַלד דערנאָך דערזעהן פאַר זיך איר... זיין אייגען ווייב... און ווי אין דער זייט שאַרט זיך עפּעס אַ יונגערמאַן צווישען די געדיכטע ביימער.

דערזעהענדיג די סצענע האָט ער אויפגעהויבען אַ גוואַלד אויף זיין פאַרדעטעריש ווייב וואָס האָט צו טהון מיט פרעמדע יונגעלייט, זי ווידער האָט געשריגען און געליאַרעמט אויף איהם הלמאי ער האָט מיאוסע עסקים מיט דער דינסט-מויד...

די קולות זענען געווען אזוי גרויס, אַז די ביימער האָבען אוש געציטערט. פיל דאַטשניקעס זענען זיך צונויפגעלאָפען צושראָקענע, וועלכע האָבען דערוויסענדיג זיך פון דער געשיכטע געפרובט שלום מאַכען צווישען די צוהיצטע מאַן און ווייב.

צו קיין שלום איז אָבער נישט געקומען. דאָס ווייבעל האָט אַ פאַרשעמטע פאַרלאָזען די דאַטשע און זיצט איצט אַנ'אָנגעבלאָזענע אין שטוב. די קריגערייען צווישען מאַן און ווייב חזרן זיך איבער עטליכע מאָל אין טאָג און דאָס וואָרט „גט" שוועבט אַרום ווי אַ בייזער געשפּענסט, איבער דעם פריערדיגען פרידליכען הויז...

און די געשוואוירענע „אייביגע ליבע" איז אין גרויס געפאַהר...

מרדכי היהודי

וואס הערט זיך אין ראדאם.

פּראָזעס ה' יאקוב אדלער געוועהלט אלס ראטמאן אין דער סאסנאָוויצער האנדעלס-קאמער.

אין סוחרים פעראיין איז דעם פערגאַנגענעם פרייטאַג פאָרגעקומען וואַהלען פון אַ יודיש-סוחרישען פאַרשטעהער אין דער האנדעלס קאמער פון סאָסנאָוויעץ, וואו עס געהערט אויך אונזער שטאָדט ראדאָם.

אויף דער וואַהל-פערזאַמלונג איז געקומען אַ גרויסע צאָהל יודישע סוחרים, וועלכע האָבען אַ ויסגעוויזען פערשטענדניש און אינטערעס פאַר די וואַהלען.

אויף דער פערזאַמלונג איז ספּעציעל דעלעגירט געוואָרען דער וואַהל-קאָמיסאַר פון דער האנדעלס-קאמער אינזש. ה' קאַלעטינסקי, אונטער וועמענס פאָרזיץ ס'זענען פאָרגעקומען די וואַהלען.

די פערזאַמלונג האָט געעפענט דיר. ה' פּיאָטר פּרענקעל. נאָכהער האָט אויספיהרליך ארומגערעדט די בעדייטונג פון די וואַהלען דער פאַרזיצענדער פון דער פינאַנץ-קאָמיסיע אין סוחרים-פעראיין, ה' אברהם פינקעלשטיין.

אַלס ראַטמאַן אין דער סאָסנאָוויצער האנדעלס-קאַמער איז מצד אַלע פערזאַמעלטע איינשטימיג אויסגעוועהלט געוואָרען דער פּראָזעס ה' יאַקוב אדלער.

אַלע פערזאַמעלטע האָבען נאָכדעם ווי ס'איז בעקאַנט געוואָרען דער רעזולטאַט פון די וואַהלען אויסגעדריקט זייער גרעסטע צופרידענהייט און געווינשען גליק און ערפאָלג אין דער איבערגעגעבענער אַרבייט פון פּראָזעס ה' אַדלער לטובת די אינטערעסען פון יודישען סוחרים'טום אין ראדאָם.

ווי דער ווינד בלאָזט...

אין שטאָדט קורסירען שעהנע געשיכטעלעך.

אָפּ למשל ווערט איבערגעגעבען אַ געשיכטע, וואָס וואַרפט אַ גענוג קלאָרע שיין אויף ווי ווייט די קאַמפּפ'ס-לוסטיגקייט אין דער רבנות פראַגע האָט זיך איינגעלאָשען און ווי אזוי די „העלדען" אין קהל-שטיבעל האָבען אַראָבגעלאָזט די הענד און טרעטען אָב פון „פראָנט".

די געשיכטע, וואָס ווערט דערצעהלט האָט פאָלגענדען אינהאַלט:

דער גענעראַל-סעקרעטאַר אין גמינע, ה' רובינליכט פון לובלין, זעהענדיג, אַז זיין ראָליע אויפ'ן געביעט פון רבנות-קאַמפּף ווערט אויס אַקטועל און די „קעמפּפערס" ציהען אָב פון דער פראָנט-ליניע און לאָזען אַרויס דאָס כלי-זיין פון די הענד, האָט ער זיך, אַפּנים, מישב געווען, אַז ס'איז אַ יושר אויך צו מאַכען פליטה אין איבערדרעהען דעם פעלץ. אַז אין אינטערעס פון עקזיסטענץ און קאַריערע מוז מען זיך סטאַרען נושא חן צו זיין אין די אויגען פון צד שכנגד. ביי דעם, וואָס מ'האָט געהאַפּט בעקעמפען און צוליב דעם געוואָרען פון אַלע זכיות ביי די גמינע קאַמפּפער'ס.

דער זעלבער גענעראַל-סעקרעטאַר, זייענדיג אין זיין געבורטס-שטאָדט, אין לובלין, האָט זיך געווענדעט — אזוי שמועסט מען גאַנץ אָפן — צו אַ בעקאַנטען לובלינער כלל-טהוער, וועלכער שטאַמט פון ראַדאָם און פאַר איהם זיך מתנצל געווען אין אויסגעגאָסען זיין ביטער הארץ, בעטענדיג ביי איהם הילף און שתדלנות. דער ה' רובינליכט האָט פאַר'ן דאַזיגען לובלינער כלל-טהוער זיך מתוודה געווען, אַז ער האָט קיינמאָהל נישט גע'רודפ'ט דעם הר' קעסטענבערג, נאָר צוליב פּרנסה איז ער געווען געצוואונגען דערצו. ער האָט געמוזט אויספיהרען די „בעפעהלען" פון די „קעמפּפער'ס" און אַז ער פון זיין זייט איז דער בעסטער גוטער-פריינד פון הר' קעסטענבערג. אַלס בעווייז קאָן דיענען דער פאַקט, אַז פיל מאָהל האָט ער זיך בעמיהט צו בעהאַלטען וויכטיג מאַטעריאַל און דאָקומענטען וואָס ראַבען דעם הר' קעסטענבערג געקאָנט שאַדענען. ער האָט זיי נישט אויסגענוצט, נישט קוקענדיג וואָס דאָס האָט מען פערלאַנגט פון איהם. די דאַזיגע דאָקומענטען קאָנען דעם הר' קעסטענבערג ברענגען פיעל נוצען. ה' רובינליכט האָט דעריבער געבעטען ביים דערמאָנטען לובלינער עסקן, ער זאָל איהם אַ טובה טוהן ביי הר' קעסטענבערג, ער זאָל אויף איהם נישט האָבען קיין בייז הארץ. ער וואָלט אליין אַרויפגעגאַנגען צו הר' קעסטענבערג און איהם דאָס אַלעס איבערגעגעבען, קאָן ער אָבער דאָס נישט טוהן, ווייל שטענדיג זענען

בעגייסטערט און געריהרט האָט שעכעראַזאַדאַן דאָס לעבען געשאָנקען און מיט איהר געהייראַטעט.

פון דאַמאָלס אָן האָבען זיי גליקליך געלעבט און געהערשט.

* * *

עס איז מערקווירדיג די איבערצייגונג פון סולטאַן, צו וועלכער ער איז געקומען וועגען דער אונטרייהייט פון דער פרוי.

דער סולטאַן האָט דאַן געזאָגט:

איך אַנערקען פאַר אַ דומהייט צו צופרידען, וועלכע עס איז אויפמערקזאַמקייט צו דער טרייהייט פון אַ פרוי.

די סולטאַנין אָבער בעמערקט: וויבאַלד אַ פרוי שטרעבט צו אַ געוויסען ציעל דאַן וועט דער מאַן און אויך נישט איהר געליבטער אין שטאַנד זיין איהר אין דעם צושטערען.

דאַריבער וואָלטען די מענער גלייכער געטהון ווען זיי וואָלטען אויף די פרוי קיין צוואַנג אָנגעווענדעט. דאָס וואָלט געווען דאָס בעסטע מיטעל די פרויען טריי צו מאַכען.

פ. צווייפוס

ראדאָם.

ביי הר' קעסטענבערג דאך פיעל זייטיגע מענשען, וואס זענען פאר איהם נישט געווינשען. זיי זאלען דאס הערען. ער האט דעריבער געבעטען דער לובלינער כלל-טוער זאל זיך תיכף וועגען דעם גאנצען אפערטוויטען ענין טעלעפאניש פערשטענדיגען מיט'ן הר קעסטענבערג.

דער לובלינער עסקן, א פערזענליכער גוטער פריינד פון הר' קעסטענבערג, וועלענדיג א „טובה" טוהן א יוד, האט אנגעקלינגען, אז הר' קעסטענבערג, זאל קימען קיין לובלין. מחמת ס'האנדעלט זיך אין א שלום-פראגע אין דער ראדאמער קהלה. בעקומענדיג א ענטפער, אז ער קאן נישט קומען, האט ה' רובינליכט, צוריקקומענדיג נאכהער קיין ראדאם, זיך געווענדעט מיט דער זעלבער בקשה צו א בעקאנטען פרנס פון דער יודישער קהל'ה אין ראדאם, איינער פון די צו-הענגער פון הר' קעסטענבערג.

אט אזוי שמועסט מען גאנץ ערנסט אין שטאדט.

אט פאר וואספערא „בעריהמטע" כהע-טיגקייט די גמינע האט אויסגעצאהלט דעם לובלינער גענעראל-סעקרעטאר 10-ער טויזענדטער זלאטעס.

„דער וואס מישט זיך נישט", דער געוו. פרעזעס פון גמינע-פערוואלטונג קעניגסבערג האט באמת געהאט א „ווייט אויג". ער האט געוויסט זעמען ער אנגאזשירט אויף אזא סודות'פולען פאסטען.

ווייזט אויס פון דעם אלעם, אז אין שטאדט קומט א נייער קורס און עס הויפט-אן בלאזען א נייער ווינד...

אימפאזאנטע טרויער-אקאדעמיע פון פערשטארבענעם פרעזעס נתן זיגמאן.

אויף דער טרויער-פערזאמלונג, וואס איז איינגעארדענט געווארען דורכ'ן סוחרים-פעראיין, היינטיגען זונטאג אין אווענד, איז געקומען א גרויסער עולם.

צווישען גרויסען עולם, וועלכער האט איבערפולט דעם גרויסען זאהל פון סוחרים-פעראיין האבען פערנומען ערטער אין דער ערשטער רייהע נאהנט צום פרעזידיום-טיש, פארשטעהער פון פוילישען סוחרים-פעראיין אין ראדאם.

פרעזעס ה' יאקיב אדלער האט געהאלטען א קורצע, אבער זאכליכע ערעפנונגס רעדע. ער האט ענטהילט דאס בילד פון פערשטארבענעם פרעזעס נתן זיגמאן ז"ל און אויף זיין ווענדונג האט זיך דער גאנצער עולם אויפגעהויבען פון די ערטער און מיט אויסשטעהן בעעהרט דעם אנדענק פון טראגיש-אומגעקומענעם פרעזעס.

ס'האבען דאן גערעדט דער פערוואלטונג'ס-מיטגליד, ה' לייזער פרענקעל. דערנאך האט דער חזן ה' גרשון יאפע מיט'ן כאר געזינגען „אל מלא רחמים" און א קאפיטעל תהלים. ס'האבען דאן געהאלטען שעהנע און אינטערעסאנטע רעדעס די ה"ה: וויעזשביצקי (פרעזעס פון פוילישען סוחרים-פעראיין) אברהם פינקעלשטיין (אין פויליש), צווייגענבערג און ברוך נייטמאן (ב"ן).

אלע רעדנער האבען איבערגעגעבען איינדרוקען און זכרונות פון זייער מיט-ארבייטען מיט'ן פערשטארבענעם פרעזעס לטובת דער ענטוויקלונג פון סוחרים-פעראיין. די רעדנער האבען אין די הערליכסטע פארבען געשילדערט די אפפערפולע, אומערמידליכע ארבייט פון פערשטארבענעם און איבערגעגעבען פיל פאקטען וועגען דעם מסירת-נפש, וואס פרעזעס זיגמאן ז"ל האט ארויסגעוויזען אין יעדען ערנסטען מאמענט פארן סוחרישען כלל.

צום אנדענקען האט ח' אברהם פינקעלשטיין געשאנקען א הערליך בילד פון פערשטארצענעם, וואס וועט בלייבען שטענדיג הענגען אין סוחרים-פעראיין, אין דער אינסטיטוציע, וואס דער פערשטארבענער האט געגרינדעט און מיט זיין ארגאניזאטארישע קראפט געשאפען דורך איהר א זאמעל-פונקט פאר די יודישע סוחרים אין ראדאם.

בכלל האט די אקאדעמיע זיך זעהר גוט איינגעגעבען און געמאכט א טיפען איינדרוק אויף אלע אנוועזענדע.

אבגערוקט זיך פון דער גמינע-טהעטיגקייט און ארבייט דאך מעשים בלא יודעים.

ווי מיר האבען שוין געשריבען האט ה' מוליער אבגעווארפען פיעל בעשלוסען וואס דער קהלה-ראט האט איינשטימיג אנגענומען בעת'ן בעטראכטען און אקצעפטירען דעם גמינע-בודזשעט פון היינטיגען יאהר 1929. ה' מוליער האט צו פיעל פאזיציעס אין בודזשעט צוגעשריבען „וואטום-טעפעראטום'ס", אז ער בעשטעהט נישט, און ביי א טייל געמאכט אזוי, אז זיי זאלען דורך דער איפזיכט'ס-מאכט נישט בעשטעטיגט ווערען.

דאס אליין חייזט אויס איז ה' מוליער נאך ווייניג געווען, און לויט ווי ס'געהען קלאנגען אין שטאדט האט ער צו הילף גענומען דעם „בעליידיג-טען" פרעזעס פון דער פערוואלטונג קעניגסבערג, וואס איז אנטלאפען פון גמינע זייט דעם סכסוך מיט די ה"ה לעשטש-טייכמאן און זייט דעמאלט זעהט מען איהם אינגאנצען נישט אין גמינע און איז אזוי נאך אבסאלוט נישט טהעטיג.

לויט די קורסירענדע קלאנגען אין שטאדט, ווייזט זיך אבער ארויס, אז דעם היגען „פייערדיגען" קעמפפער גלוסט זיך פארט נישט אבצוטרעטען פון זיין ממשלה און ער האט נאך ווייט נישט רעזיגנירט צוריק איבערצונעמען די לייצעס פון קהל'שען וואגען. איהם ארט א פנים חעהניג, וואס זיין קודם איז גענצליך אבגעשפיעלט און, אז דער שטאדט איז קיין שום נפקא מינה נישט צי ער קומט יא אין גמינע, צי ער קומט נישט.

די שטאדט וויל נישט גוזר תענית זיין, אבער ער האט נעבעך ווייטער חשק צו קנעלען. אומגעבעטענערהייט, מיט די ראדאמער יודען. ארבייט ער טאקע ווייטער מעשים און ציהט ווייטער בשתיקה ווי דורך א טונעל א קאנטאקט מיט זיינע עטליכע יוצר משרתים אין גמינע.

ווי די קלאנגען, וועלכע האבען זיך פערשפרייט אין שטאדט און וועלכע זאלען שטאמען פון די קרייזען, וואס שטעהן נאהנט פון „בעליידיגטען" געוו. פרעזעס פון גמינע קעניגסבערג—דערצעהלען, האט ער צוזאמען מיט ה' מוליער זיך געווענדעט אין דער סטאראסטווא און דארט געגעבען פערזענליכע ערקלערונגען געגען די פאזיציעס פון גמינע בודזשעט, וואו ס פיגורירען סובסידיעס פאר א יודישע פאלקס-שולע, קרן קימת, קרן היסוד, און נאך אנדערע פאזיציעס, וואס דער ראט און פערוואלטונג האבען אנגענומען און בעשטעטיגט. די געגעבענע זיינע ערקלערונגען האבען בפירוש געציעלט געגען די בעשטעטיגונג דורך די מאכט די אויבענאנגעוויזענע פאזיציעס, טראץ דעם וואס דער ראט און פערוואלטונג האבען זיי אנערקענט.

שוין מעהר ווי א האלב יאהר קומט דער „העלדישער" פרעזעס קעניגסבערג נישט ארויף אין גמינע וואס דאס הייסט אז ער האט גענצליך רעזיגנירט און איבערגעריסען פולשטענדיג מיט זיין אמט און דא מיט א מאהל איז ער אויסגעוואקסען אונטער'ן רוקען און געוויזען דעם ראט און פערוואלטונג וואס ער קען...

פארלויפיג איז דאס נאר קלאנגען וואהרשיינליך וועט דער אמת שפעטער ארויס און טאקע אויף דעמאלס ווארט די שטאדט.

פון האנדעלס-און-ביורא-אנגעשטעלטע אין ראדאם.

(צוגעשיקטער קאמוניקאט)

שבת איז פארגעקומען די צווייטע ארגאניזיר-פערזאמלונג פון ביורא און-האנדעלס אנגעשטעלטע אין ראדאם. די פערזאמלונג איז צאהלרייך בעזוכט געווארען. דאס איז דער בעוויז, אז דער אינטערעס צו אזא ארגאניזאציע איז גרויס. דער פעראיין ענטוויקעלט שוין זיין טעטיגקייט, צו וועלכען ס'ווערען צוגעצויגען און ס'ווערט איבערגענומען די ארגאניזירונג, די פערשידענע סעקציעס דורך די איינפלוסרייכסטע פון די בעטרעפענדע פאכען. ס'איז צו האפען, אז מ'וועט נישט ווערען ענטוישט אויף דער געלייגטער האפנונג.

אויך איז וויכטיג, וואס דער פעראיין האט שוין א אייגענעם לאקאל (ווארשאווסקא 12, צווייטער שטאק) און זאגאר ס'איז שוין טעטיג דער סעקרעטאריאט יעדען אווענד פון 7 ביז 10.

ער שרייט „פרעטש", אבער אין ארבעל ארייין.

און אויך אזוי שרייען לאזט מען איהם נישט.

ווי די לעזער איז בעקאנט, האט דער ריכטער ה' יוזעף בעקערמאן מיט איניגע וואכען צוריק, אבגעדרוקט אן ארטיקעל אין דער היגער פוילישער צייטונג „אפיניע", וואו ער האט ארויסגעזאגט זיין מיינונג וועגען דער רבנות-פראגע אין ראדאם, (דאס זעלבע ארטיקעל האבען מיר נאכהער איבערגעדרוקט אין אונזער צייטונג רעד.)

דער געוועזענער פרעזעס פון גמינע-פערוואלטונג האט בעשלאסען צוגעבען אנ'ענטפער דעם ה' בעקערמאן אזש...

אין קעלצער אגודה'שען וואכענבלעטעל און אלס „גרויסער" קעמפפער האט ער, ווי מיר הערען, אונטערגעשריבען דאס דעם ענטפער מיט א פסעודאנים. דעם פולען נאמען האט דער „העלדישער" גאריבאלדי, וואס איז געגאנגען אויפ'ן ערשטען פייער אין רבנות־קאמפף, אפנים, מורא געהאט אונטערצושרייבען.

דער „רעדאקטאר" פון דער דאזיגער צייטונג האט אבער אויך בויציע געהאט און ער האט דעם ענטפער מיט'ן פסעודאנים נישט געוואלט אבדרוקען.

ער שרייט „פרעטש", אבער אין ארבעל אריין.

און אויך אזוי שרייען לאזט מען איהם נישט.

א ביטערער רחמנות נעבעך אויפ'ן ראדאמער „גאריבאלדי" וואס וויל „אויסשיסען" פון א בעהאלטען ווינקעלע און קאן נישט.

בודזשעט און העכערען זיין פענסיע פון 400 אויף 600 זל. א חודש. אלס מאטיוו ווערט אנגעגעבען אין מעמאריאל, וואס מ'האט ביי איהם אוועקגענומען די „סטאן־ציווילנע"־ביכער. וועלכע האבען איהם געגעבען א געוויסע הכנסה. אין זעלבען מעמאריאל ווערט אויך פערלאנגט צו העכערען די פענסיע פון מ"ה ר' מענדיל קעסטענבערג.

לויט ווי מיר הערען, האבען דעם מעמאריאל אונטערגעשריבען פאלגענדע פעראיינען און אינסטיטוציעס: שומרי שבת, קצבים־פעראיין, בעקער־פעראיין און האנדווערקער־קלוב. אויפן מעמאריאל זאלען אויך פיגורירען די אונטערשריפטען פון פאלגענדע ראטמענער און פרנסים: ראטמענער קאטליאר און זיסערמאן. און די פרנסים מאטעל אייזמאן, חיים ניימאן, ציטרין, חיים קארמאן, שמשון גוטמאן, פעלדמאן, משה ראזענבוים, איידעלביים, גאלדבלום.

מארד־פראצעס אין ראדאמער קרייז־געריכט.

פון ביטערען טראפפען איז ענטשטאנען א געשלעג, פון געשלעג — א מארד, פון מארד — א פראצעס און פון פראצעס 4 יאהר תפיסה.

דריי גוטע־ברידער זענען זיי געווען: הענריק שיטשעק, יאן וויקראט און זיימונד גאיעווסקי. דעם 19 מערץ ה. י. פ'הייסט מיט איינינע מאנאטען צוריק האבען אלע דריי חברים בעקומען אויסגעצאהלט א געלד־שטיצע אין דער ביורא פון ארבייטסלאזען־פאנד אויף װארשאווער גאס. זיי זענען האן אוועק אין א קנייפע אין דער זעלבער גאס און מ'האט גענומען צו ביסלעך משקה. ווען שיטשעק איז געווען בגליפונ'דיג האט ער מיט ויינע קאלעגען אנגעהויבען אנ אוואנטורע, דאס איז געווען נעבען דעם בענזין־אויטאמאט, נישט ווייט פון כעאטער „ראזמאיטאשטשי" אויף דער ווארשאיער גאס. שיטשעק האט צושלאגען גאיעווסקי'ן און אויך וויקראט'ן נישט דורכגעלאזט.

אין א געוויסען מאמענט האט אין די הענד פון וויקראט'ן א בליאסק געטוהן א מעסער. בעקומענדיג עטליכע קלעפ אין פלייצע, האט שיטשעק גענומען אנטלויפען אין דער ריכטונג פון דער פאסט. ארויפקומענדיג אויף די שטיגען פון דער טעלעגראפישער אבטיילונג, איז ער געפאלען א טוידטער.

די טעג איז אין היגען קרייז־געריכט פארגעקומען דער פראצעס. ס'זענען אויסגעהערט געווארען א רייהע עדות, פון וועלכע דער גרעסטער טהייל האבען ערקלערט, אז שיטשעק האט דער ערשטער זיך געווארפען מיט א מעסער אויף גאיעווסקי, און אין דעם מאמענט האט וויקראט געוואלט איהם דאס מעסער ארויסרייסען און אזוי ראנגלענדיג זיך האט ער מיט'ן זעלבען מעסער אריינגעשטאכען אין שיטשעק'ן.

בעת די געריכט'ס־פערהאנדלונגען, וועלכע האבען זיך געצויגען פון דער פריה ביז נאך מיטאג, איז דער געריכט'ס־זאהל געווען איבערפולט. מ'האט איבערהויפט געזעהן פיל'ע פון בעקאנטע פראצעסען־בעזוכער, „ריטער'ס" פון מעסער'ל, אמאטארען און אמאטארקעס פון פרעמדען אייגענטום.

וויקראט האט זיך מודה געווען אלס שולדיגער, אבער ער האט גע'טענה'ט, אז ער האט דאס געטוהן, וועלענדיג זיך בעשיצען. גאיעווסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען, אז ער האט געהעצט וויקראט'ן צום מארד און דערלאנגט איהם א מעסער, האט זיך אין קיין שום שולד נישט מודה געווען.

נאך די רעדעס פון די בעשולדיגער און פערטיידיגער האט דאס געריכט ארויסגעטראגען א אורטייל, לויט וועלכען וויקראט איז פער'משפט געווארען אויף 4 יאהר תפיסה. גאיעווסקי האט דאס געריכט פרייגעשפראכען.

פון ספארט - קלוב „השחר"

דער ספארט־קלוב השחר פירט דורך א רעארגאניזאציע־ארבייט, כדי ווידער צו בעגייען א אינטענסיווע טהעטיגקייט.

די פערגאנגענע וואך איז אין לאקאל פון דער סוחרישער קרעדיט־באנק לובלינער 9 פארגעקומען א אלגעמיינע פערזאמלונג, וועלכע האט געוועהלט א נייע פערוואלטונג פון פאלגענדע פערזאנען: אינזש. ראזענבערג מענדעל, פרידמאן צבי, מילער מלך, גראספעלד דוב זימלער הלל.

די נייע לייטונג פון השחר האט זיך געשטעלט א אויפגאבע צו ענטוויקלען די יונגע כוחות פון פוטבאל סעקציע און שאפט אויך לייכט־אטלעטיק און טעניס סעקציעס אונטער א פאכמענישער אנפיהרונג. ס'ווערען אויך פארגעברייט פערשידענע אימפרעזען כדי צו פערשטארקען די מאטעריעלע זייט.

דער בעריהמטער נדבן און גרויסער פילאנטראפ ר' ראובן בעקערמאן ז"ל

ווערט פון דער שווייץ איבערגעפיהרט קיין ראדאם.

פון זינט א לענגערע צייט מאכט די פאמיליע בעקערמאן גרויסע בעמיהונגען איבערצופיהרען זייער פאטער און שווער ר' ראובן בעקערמאן ז"ל קיין ראדאם.

דער בעריהמטער נדבן און גרויסער פילאנטראפ ר' ראובן בעקערמאן ז"ל איז אין 1914 געשטארבען אין דער שווייץ און צוליב'ן אויסברוך פון דער איירָאפעאישער קריעג האט מען איהם דאן נישט געקאנט ברענגען קיין ראדאם.

לעצטענס האבען זיך די בעמיהונגען איינגעגעבען און קירצליך וועט ר' ראובן בעקערמאן איבערגעפיהרט ווערען קיין ראדאם אין זיין פאמיליען־גראב.

פולקאווניק פון 72-עז פולק האלט א רעדע פאר'ן יודישען לעגיאָן

ווי עס איז שוין מיטגעטיילט געווען אין א ספעציעלען קאמוניקאט איז אין ראדאם געגרינדעט געווארען א אפטיילונג פון יודישען לעגיאן אויפ'ן נאמען פון בערעק יאסעלעוויטש.

היינטיגע וואך, זונטאג, איז אויפ'ן פלאץ פון מיליטערישן קינא „קריסטאל" פארגעקומען די ערשטע „זביורקא" אונטער דער אנפירונג פון ה' וויינבערג. פון דער מיליטערישער מאכט זענען געווען אנוועזענד דער פולקאווניק פון היגען 72 פולק ה' ליפינסקי מיט זיין אדיוטאנט און עטליכע העכערע אפיצירען. ווי אויך צוויי ספעציעלע געקומענע פון ווארשא העכערע מיליטער־לייט פון יודישען לעגיאן.

ס'איז אויך פערבעטען געווארען הר' קעסטענבערג אלס מיטגליד פון ארגאניזיר־קאמיטעט פון זעלבען לעגיאן און די פארשטעהער פון דער ארטיגער פרעסע, פוילישע און יודישע.

אויפ'ן פלאץ האט געהאלטען א רעדע פולקאווניק ליפינסקי, וועלכער האט בעגריסט דאס שאפונג פון יודישען לעגיאן, וועלכער האט די אויפגאבע אבצוהיטען די גרעניצען פון דער פוילישער רעפובליק, וועלכע גיעט פיעלע מענשליכע און בירגערליכע רעכט די יודען. ער שטעלט זיך אב אויף דער היסטארישער פערזענליכקייט פון בערעק יאסעלעוויטש און ווינשט דעם יודישען לעגיאן, אז מיט'ן זעלבען גייסט און איבערגעגעבענהייט ווי יאסעלעוויטש זאלען זיי פארטזעצען זייער ארבייט צום גוט'ם פון דער גאנצער פוילישער רעפובליק.

דאן איז פארגעקומען עטליכע פאטאגראפישע אויפנאהמעס און דערמיט האט זיך די „זביורקא" פערענדיגט.

מעמאריאל צום ה' סטאראסטא.

צוליב דעם, וואס די גמינע האט ביים מאכען דעם בודזשעט פון היינטיגען יאהר נישט אריינגעשטעלט קיין פענסיע פאר הר' קעסטענבערג און אויך נישט געוואלט נאכקומען דעם פערלאנג פון א געוויסע צאהל פרנסים צו העכערען די פענסיע פון עלטסטען מורה הוראה ר' מענדיל קעסטענבערג צוגלייך מיט אנדערע מורי הוראות — צוליב דער דאזיגער אפאזיציע מצד דער גמינע איז דערלאנגט געווארען א מעמאריאל דעם ה' סטאראסטא. אין מעמאריאל ווערט געזאגט, אז די גמינע פיהרט א אויסראטונג'ס־פאליטיק נעגען די צוויי מורי הוראות קעסטענבערג און דריבער פערלאנגען די אונטערגעשריבענע, אז מ'זאל דעם הר' קעסטענבערג אריינשטעלען אין

קומט ראדאמער יודען העלפען נייעס.

שוין יאהרען נאכאנאנד קריצט מיט די ציינער די יודישע בעפעלקערונג אין ראדאם געגען דער געוואלדיגער דעספאטיע און תקיפות פון עטליכע אונפעראנטווארטליכע לייט, וואס האבען זיך ארייבגעריסען אין גמינע און טהוען אן מעשים, וואס זעבען נאך אין קיין שום יודישע קהלה נישט געהערט געווארען. זיי טוהען, וואס זייער הארץ גלוסט, נישט פרעגענדיג דעם ראש און די גרעסטע טהייל פון דער פערוואלטונג און אפילו געגען זייער ווילען און אהן זייער הסכמה. די דאזיגע לייט טרעטען מיט די פיס יעדען איינעם, וואס הויבט-אויף א שטים געגען זייערע הפקר'דיגע מעשים און דער, וואס נעמט זיך אן פאר א הימעלשרייענדיגע עוולה, ווערט פון זיי ברוטאל און אויפ'ן לעכערליכסטען אופן אויסגעלאכט.

דאס הפקרות אין גמינע איז דערגאנגען שוין אזוי ווייט, אז די שטילסטע, די רוהיגסטע און די בעשיידענסטע פרנסים זענען ארויסגעריסען געווארען פון זייער גלייכגעוויכט. די געדולד דאס סבלנות האט שוין געפלאצט, נאר דולדען און טאלערירען די מחנה, וואס האט זיך געשטעלט פאר אנ'אויפגאבע צו פערוואנדלען אונזער קהלה-לעבען אין א חורבן—איז שוין אויף ווייטער אונמעגליך. די מאס געהט שוין איבער.

קומענדיגען מאנטאג רופט דער האנדווערקער-קלוב זיינע מיטגלידער, סימפאטיקער און בכלל יעדען איינעם ראדאמער יוד, וועמען ס'איז טייער די יודישע אינטערעסען און ביי וועמען עס גליעט נאך א פונק פון מענשליכקייט און א הארץ-געפיהל, צו קומען אויף א מאסען פערזאמלונג, וואו עס וועט אויפגעדעקט ווערען זאכען, איבער וועלכע מ'וועט שטוינען, דערוויסענדיג וואס אלץ ט'איז אבגעטהון געווארען אונטערע אונזערע פלייצעס.

קומט ראדאמער יודען, מאסענווייז. הערט כאטש, ווער פרייט אויף אייער רוקען און ווער ס'פיארט אייך אין שפאן.

קומט, אייגענע פרנסים וועלען אייך איבערגעבען, וואס אין דער באסטיליע אויף לובלינער 9 ווערט אלץ אבגעטוהן.

פון סוח־ים - פעראיין.

די פערוואלטונג פון סוחרים-פעראיין מעלדעט, דאס אויף דער צוזאמענזיצונג פון פוילישע און יודישע פארשטעהער אין ראדאם, וואס איז פארגעקומען דעם 15-ען ה. ח. איז געווארען ארגאניזירט א ביורא - אינפארמאציע פון קרעדיט-פעהיגקייטען און צו דעם צוועק וועט ספעציעל פארקומען א מיטגליד-פערזאמלונג קומענדיגען זונטאג דעם 21-ען ד. ה. אין אייגענעם לאקאל לובלינער 18

ספארט.

מכבי בעזיגט ראדאמיאנקא 1:3

פערגאנגענעם שבת האט מכבי, שפילענדיג א מייסטער-מעטש וועגען קל. „ב" מיט ראדאמיאנקא, בעזיגט מיט א רעזולטאט 3 געגען 1.

דער מעטש איז געווען אינטערעסאנט און האט צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט דערמיט, וואס דער שפיעל איז געשטאנען אויף דער געהעריגער הויך און האט די יודישע בעזוכער געגעבען דעם דערמאנטען כיורפרין. ביידע מאנשאפטען זענען ארויסגעטרעטען אין פולען קאמפלעט און האבען דעמאנסטרירט א שעהנעם שפיל. מכבי האבענדיג די איבערמאכט, נוצט אויס ווי געהעריג גינסטיגע מאמענטען, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס ראדאמיאנקא געלונגט צו מאכען דעם ערשטען. ווי אויך דעם איין-און-איינציגען גאל, צטאקירט מכבי מיט א גוואלדיגע אמביציע, און שוין ביז צו דער פויזע דערגרייכט זי דעם דערמאנטען רעזולטאט. נאך דער הפסקה איז דער רעזולטאט נישט געענדערט געווארען.

זעהר גוט איז געווען ה' בייטלער, אלס שיעדס-ריכטער.

• • •

דער פארמעטש צווישען די רעזערווען פון די דערמאנטע דרוזשינעס האט זיך פערענדיגט מיט'ן הויכען נצחון 7:2 פאר מכבי.

ר. ק. ס.—פראך (זאגאזשדזשאן) 4:1

די היגע ר. ק. ס. האט דעם לעצטען זונטאג געווייל אין זאגאזשדזשאן און געשפילט א מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון קל. „א" מיט די דארטיגע פראך.

ר. ק. ס. האט דאס מאהל שוואך געשפיעלט. דאגעגען פראך, אויסנוצענדיג דעם געגנערס שוואכקייט פיהרט אדורך איין אטאקע נאך דער אנדערע און בעזיגט די שטארקע ר. ק. ס. מיט'ן אויבענדערמאנטען רעזולטאט.

שיינבוים.

אין צוזאמענהאנג מיט די סטראשונקעס פון „ימים בראשוני", וואס דער גענעראל-סעקרעטאר פון לובלין דראהט די פרנסים, האבען מיר ערהאלטען אנ'ארטיקעל פון א קאמפיטענטע קוועלע. דאס ארטיקעל וועט מאכען א סענסאציאנעלען רושם אין ראדאם.

פאהז=רינג

אונטער'ן פראטעקטאראט פון דער ארגאניזיר-קאמיסיע ביים האנדווערקער-קלוב אין ראדאם.

גרשון בייטשמאן ענטפערט דעם ה' זיידמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס:
יוסף פרידמאן—רוויינסקע 27, משה ווארשאוער—ווארשאווסקע 9, לייבל עלענבויגען—לובלינער 29.

פסח גיסער ענטפערט דעם ה' גוטמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס: ש. גאלדשטיין (שלאסער)—שווארליקאוו.
מאיר הייטבארד (מעכאניק)—רוויינסקע
הערשל ראזענצווייג „ —
מיכאל האפענהיים „ —
פנחס באמגארטען (פליאכאוש)-רייטשול,
יעקיל קאיאל — זאמלינע,
שבע מאשעניניצקי — רוויינסקע 8,
אייזיק סטאלמוריז — מילא גאס,
יצחק גוטמאן (שליאסער)—רוויינסקי 8,

יודל לענדער ענטפערט דעם ה' וויינטרויב מיט 5 זל. און רופט ארויס:
משה גאלדשטיין — רוויינסקע נ. 9,
מלך ראטבארד — קאזיעניעצקע 2,
יעקב ראטבארד — לובלינער 11,
מלך ראטבארד — „ 11,
שמואל'קע לאנדוי—ספאצעראווע 24,
יעקב העלצמאן — „ „
שלום ראזענבערג — גראדזקי 4,
משה ראזענבערג — „ 4.

מאיר שניידערמאן ענטפערט דעם ה' בערקאוויטש מיט 5 זל.

ראובן וויינטרויב ענטפערט דעם ה' פרידמאן שלמה מיט 5 זל. און רופט ארויס מ. גאלדמאן—לובלינער 21.

הערשל מלינארסקי רופט ארויס מיט 10 זל. דעם ה' אשר בירענבוים — קילינסקי 25 און ברוך אבראמאוויטש — מאריאצקע גורקי 10.

אביש בירענבוים ענטפערט מיט 3 זל. דעם ה' זיידמאן און רופט ארויס:
בעריש טייכמאן—שווארליקאווסקע 6
יואל טאריק — בוזשניטשנא נ. 7
יעקב וואקסמאן — קאזיעניעצקא 32
אברהם פרידמאן — ווארשאווסקע 17
אשר בירענבוים — קילינסקי 25,
דוד רוטמאן — וואל 20.

פישעל קאץ ענטפערט דעם ה' זיידמאן מיט 10 זל. און רופט ארויס:
גבריאל זיגמאן — לובלינער 18
אלעקסאנדר בארנשטיין— „ 2
אבא נאבראנסקי — „ 27

ה' טענעוויצקי ענטפערט דעם ה' וויינשטאק מיט 10 זל. און רופט ארויס: פראפעסאר ד"ר שיצער
פראפעסאר הורוויץ — מאריאצקי 4
מ. סטאשעווסקי — פיצסקי 16
פראפעסאר הארטמאן — זגאינע 8
פנחס ליכטענשטיין — דלוגא 26

אפרים שערמאן ענטפערט דעם ה' פישמאן מיט 10 זל. און רופט ארויס:
הערשל הירשהארן - רוויינסקי 9
יוסף בייטלער — וואהל 27
בנימין הארוויץ - ספאצעראווע 24

ברוך העלצמאן ענטפערט דעם ה' גוטמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס:
דוד בליכער — לובלינער 11
יצחק ראזענצווייג — וואהל 2
מאטל ראזענצווייג - ספאצעראווא 4

יצחק סישמאן ענטפערט דעם ה' זיידמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס:
פנחס גיסער — לובלינער 9
אפרים פלאכענבוים — „ 7

קעלצער אבטיילונג.

דער מלוכה-פרעזידענט אין קעלץ.

היינטיגען מאנטאג איז דער מלוכה-פרעזידענט אין בעגלייטונג פון זיין זוהן, סוויטע און קעלצער וואיעוואדא ה' קארסאק, מיט א אויטא דורכגעפאהרען קעלץ אויף זיין רייזע קיין קראקא.

צוליב דעם וואס די בעפעלקערונג האט נישט געוואוסט דעם טערמין ווען דער פרעזידענט דארף דורכפאהרען קעלץ, איז קיין שום גאסען-מאניפעסטאציעס נים פארגעקומען. די צופעליג-דורכגעהענדיגע מענשען, וואס האבען דעם פרעזידענט דערקענט, האבען ענטבלאזט די היטלען און מיט האנד-בעוועגונגען הארציג בעגריסט דעם ה' פרעזידענט.

פון שטאדט-ראט.

פאריגען דאנערשטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון שטאדט-ראט. געעפענט די זיצונג האט דער פארזיצענדער ה' מאסאלסקי. נאכ'ן דורכלעזען דעם פראטאקאל פון דער לעצטער זיצונג — איז מען צוגעטרעטען וועהלען א סעקרעטאר אויף'ן ארט פון דעמיסיאנירטען ה' גרעען, מיט א מעהרהייט שטימען איז אויסגעוועהלט געווארען אלס סעקרעטאר ה' זשאווטשקי. דערנאך איז מען צוגעטרעטען בעטראכטען איינינע פארשלאגען פון מאגיסטראט. כמעט אלע פארשלאגען זענען אנגענומען געווארען אין נאר א טייל מיט אויסבעסערונגען.

פון קרן קימת

א זעהר ברייטע קרן קימת-אקציע גרייט זיך דער קעלצער קרן קימת-קאמיטעט אדורכצופיהרען דעם היי-יעהריגען כ' תמוז צום 25-טען יאהרצייט פון פערשטארבענעם ציוניסטישען מנהיג טעאדאר הערצל ז"ל. עס איז צו גלויבען דאס די קעלצער יודישע בעפעלקערונג וועט ווארים אויפנעמען. די זאמלער, איבערהויפט יעצט, ווען דער קרן-קימת-דירעקטאריום אין ירושלים האט ערשט נישט לאנג איינגעקויפט פרישע פערציג טויזענד דונאם ערד.

דער „בונד" אין צופאלעו

מיט א קורצע צייט צוריק האבען די קעלצער סאלע-פאבריקאנטען, צוליב קאנקורענץ, אראפגעלאזט די פרייזען. זעהענדיג, עס איז נישט קיין „תכלית" האבען זיי זיך „פעראייניגט" שליסענדיג א בונד. די פאריגע וואך איז זיך דער בונד צוריק צופאלען.

א שרעקליכער פארפאל

פאריגען דינסטאג דעם 9-טען יולי 5 א זייגער נ. מ, איז דער 51-יעריגער יאן יאניקאווסקי, וועלכער וואוינט אין קעלץ, אומגעקומען אויף א שרעקליכען אופן. בעת'ן וועקסלען די וואגאנען האט זיך איהם אריינגעכאפט א האנד מיט א פוס הינטער די רעדער. פון די שרעקליכע יסורים איז ער אין עטליכע מינוט ארום געשטארבען. דעם טויטען קערפער האט מען איבערגעטראגען אין קעלצער שפיטאל אריין שוו. אלעקסאנדרא, פון דארט איז דאנערשטאג פארגעקומען די לויה.

דער דער'הרג'עטער האט איבערגעלאזט אכט קינדער.

סעלץ אין דער וועלט פאליטיק

פאריגע וואך האבען די דייטשע צייטונגען געמאלדען, אז סען זאל האבען אין פוילען ארעסטירט א געוויסען דייטשען בירגער. וועלכער וואוינט נעבען קעלץ מיט'ן נאמען ה' ארגדט, (ער איז א מיטגליד אין דייטשען פעראבאנד צו היטען קריגס-קברים). ררעפאר וואס ער האט געמאכט א פאטא-ראפיע פון קעלצער „זעלנער צמענטאוש".

די חוצפה פון כוליגאנעס

פאריגען פרייטאג-צונאכטס האט זיך פערגלוסט עטליכע שקצים צו סעטשעפען אויף דער בייזעטשינער גאס יעדען דורכגעהענדען. ווען זיי האבען גענומען טשעפען מיט ה' אצאל האט ער זיך געפריווט ווערען, עס איז איהם אויך געקומען צו הילף עטליכע יודישע יונגעלייט. ווען די שקצים האבען דערזעהן אז עס איז אנגעקומען עטליכע יונגעלייט האבען זיי ארויסגעכאפט מעסערס. דערווייל איז אנגעקומען א געהיים-אגענט און געוואלט זיי ארעסטירען. די שקצים האבען געשטעלט א ווידערשטאנד און בעליידיגט דעם געהיים-אגענט. דער געהיים-אגענט האט באלד אלארמירט נאך פאליציי. און מען האט די שקצים אבגעפיהרט אין קאמיסאריאט אריין. אין פראטאקאל וואס מען האט מיט זיי געמאכט האט מען אויך פערצייכענט, אז זיי האבען זיך אויסגעדריקט: „מען וואלט זעהר נויטיג בעדארפען מאכען א פאגראם אויף יודען, אזוי ווי מיט עלף יאהר צוריק".

עס דראהט זיי עטליכע חדשים תפיסה.

קעלצער בריף-קאסטען.

ה' מ. ס—ן.

איהר וואונדערט זיך, פארוואס קעלץ. א:א ע"ר ואם בישראל איז נישט געווען פערטרעטען אויף דעם אגענץ-צוזאמענטאהר אין ווארשא, אין דער צייט ווען אזעלכע שטעדטלעך ווי כמיעלניק א. א. זענען יא געווען פערטרעטען.

איהר וואלט געהאט א טעות. געהערטער ה' מ. ס., ווען איהר וואלט גערעכנט, אז אין קעלץ געפינען זיך, חלילה, נישט קיין נישט - ציוניסטען... נייך, דאס זיכער נישט. עס וואלט אויך געווען א טעות צו מיינען, אז די קעלצער ציוניסטען ווילען בשום אופן נישט קיינעם צולאזען צו ארץ-ישראל-ארבייט נאר זיי זעלבסט ווילען אויספירען די ארבייט, ניין, דאס אויך נישט.

די מעשה איז גאר אנ'אנדערע. די קעלצער ציוניסטען האבען אפילו נישט געזוכען פאר נויטיג צונויפצורופען, וועגען דעם ענין א בעראטונג פון ציוניסטען און נישט-ציוניסטען.

ה' י. ל.

אויף אייער בעקלאגען זיך, אז אין קעלץ איז נישט מעגליך צו בעקומען א דאקטאר ביינאכט צו א קראנקען — קענען מיר אייך מבשר זיין, אז לעצטענס איז נישט דוקא ביינאכט, נאר אפילו בייטאג, אויך שווער צו בעקומען צו יעדער צייט א דאקטאר צו א קראנקען. די סיבה דערפון איז „וישמן ישורון ויבעט"...

ה' ז. אין קעלץ.

איהר פרעגט א „הארבע קשיא": מה ענין שמיטה אצל הר סיני ווי קומט עפעס א וועקסעל, וואס איז געשאנקען געווארען פאר דער „ישיבת חכמי לובלין" אין דער קעלצער קראנקען-קאסע אריין. די קשיא דערמאנט אן דער בעקאנטער מעשה מיט'ן קאזאק. וועלכען מען האט געפאקט ביים אריינלאזען זיך דורך א קוימען אין א פרעמדער וואוינונג אריין, און אויף דער פראגע ווי נעהמט איהר דאן — האט ער געענטפערט, אז ער געהט אין קאזארמע אריין...

לייודער קענען מיר אייך אויף דעם אין ה' ז. קיין ענטפער נישט געבען... עס וואלט טאקע געזען געוואונשען, אז איהר זאלט זיך ווענדען צום קעלצער קאמיטעט פון דער „ישיבת חכמי לובלין" נאך א גענויער איפקלערונג.

ה' „יעקיל שקארפעטקע"

בעט אונז, מיר זאלען געבען א פלאץ אין אונזער צייטונג פאר א בילדעל פון „רעדאקטאר" פון „קעלצער וואכענבלאט".

עס וואלט אפילו דער „רעדאקטאר" דאס כשר פערדינט, ווייל מען דערנידריגט נישט קיין איד, צוליעב דעם, ווייל עס ס'איז נישט דא, וואס צודרוקען. אויב ס'איז נישט דא קיין מאטעריאל צודרוקען — שרייבט מען א „לייט-ארטיקעל", סארוואס עס איז טייער „ציבעל און טשאלענט". דערפאר, ווייל אידען דארפען עס אויף שבת, אזוי ווי ער האט געזהן מיט א שבת פריהער...

נאר צוליעב דעם, ווייל מיר קענען נישט אבגעבען קיין פלאץ פאר בעריזעליכע ארומרייסעניש, קענען מיר אייך ביטע נישט ערפילען.

ה' א. ק.

איהר האט באמת בעריהרט א גאנץ ערנסטע, פראגע, דערמים, וואס איהר פרעגט זיך. צי האט מען בעדארפען מיט עטליכע שבתים צוריק די טליתים צונעמען פאר משכנות אין די שטיבלעך פאר די התחייבות'ן, וואס מען האט ארויפגעלעגט אויף איפלעכען מתפלל, לטובת א ברונעם אין דער מקוה. ערשטענס, אויב די גמינע האט היי-יאהר נישט מעהר געהויבען דעם עטאט. ווי מיט פופציג פראצענט — האט זי געקענט געבען א איינמאהליגע סובסידיע לטובת די מקוה. און אויב די גמינע האט נישט געפונען פאר נויטיג צו געבען קיין סובסידיע מוז דאך עפעס זיין א סבה... און צווייטענס, צי קומט דען אמאהל די „סעקציע מקוה" צו עמיצען אבגעבען א חשבון, ווען מען דארפט נישט קיין ברונעם...

אפשר וועט אמאל אנדערש ווערען...

הלל.

פון קעלצער ספארט-בעוועגונג.

וויענער „הכח" אין קעלץ.

דער קבלת-פנים

דעם היינטיגען דינסטאג, זייגער 3.30 נ. מ. איז געקומען צופאהרען קיין קעלץ די וויענער „הכח". צו בע־געגענען די „הכח" זענען געקומען צו דער באהן אויף ראוערען די „מכבי" אנגעטוהן אין ספארט-אנציגען. עס זע־נען אויך געקומען א גרויסע צאהל ליב־האבער פון ספארט און סתם נייגעריגע.

ביים אויסשטייגען פון צוג זענען די „הכח"-שפילער בעגריסט געווארען אין נאמען פון „מכבי" דורך פרל׳ וואקס־בערג. באלד דערנאך זענען זיי אבגע־פאהרען אין האטעל „וויקטאריא".

„הכח" (וויען) — רעפרעזענטאנץ (קעלץ)

2:8 (1:6)

זעהר א גרויסער אינטערעס האט ארויסגערופען ביי די אידישע בעפעל־קערונג דער מעטש פון די וויענער „הכח". נאך מיט עטליכע טעג פריהער זענען פערקויפט געווארען איבער טויזענד בילעטען.

דעם זעהר אינטערעסאנטען מעטש זענען אויך געקומען בייוואוינען פון דער פראווינץ א פאר הונדערט מאן, און פאר דער שטאדט קעלץ איז גע־ווען א גרויסע סענסאציע דערמיט, וואס זי האט געהאט די זכיה, אז די וויענער „הכח" זאל אויך איהר בעזוכען.

•

מיטאג זייגער 5 האט זיך שוין פערזאמעלט א גרויסער עולם אויפ'ן ספארט-פלאץ פון „סאקול". פינקטליך 6.30 זענען די „הכח" ארויס אויפ'ן פלאץ און זענען אויפגענומען געווארען מיט גרויסע אוואציעס.

ביי די ערשטע פינף מינוט געלונגט שוין „הכח" צו מאכען דעם ערשטען גאל. באלד נאך דעם פערלירען זיך די קעלצער און „הכח" מאכט באלד צו נאך 2 גאלען. א ביסעל שפעטער גיט איינער פון „הכח" א שטיפ א קעל־צער און פאר דעם דיקטירט דער שיעד'ס ריכטער געגען „הכח" א 11-מע־טערדיגען שאס (קארנע). דעמאלט איז דער גאנצער עולם זיכער, אז „הכח" וועט קריגען א גאל. אבער דעם טוי־ערמאן איז געלונגען אוועקצושטויסען דעם באל. וואס ער האט בעקומען. באלד נאך דעם שיסט „הכח" נאך צו א גאל. דערנאך האבען די קעלצער אנגעהויבען זיך א ביסעל ווערען אין עס געלונגט דעם לינקען פליגעל ה׳ קרופסקי פון דער רעכט. צו מאכען א גאל. און אויך „הכח" האט נאך צוגע־מאכט 2 גאלען. מיט דעם האט זיך די ערשטע העלפט געענדיגט

בעת די פויזע האבען די „הכח" געפאדערט, מען זאל זיי צוגעבען דאס גאנצע געלד, אין דער קאסע איז אבער געווען א דעפיציט, האבען די „הכח" נישט געוואלט ארויפגעהן אויפ'ן פלאץ, ביז עטליכע מאן האבען די סומע גענושירט.

עטליכע מינוט נאך די פויזע גע־לונגט דעם קליינעם גאלדבלוט פון „מכבי" צו מאכען א גאל. באלד האט „הכח" אנגעהויבען צו ארבייטען. אבער זיי האבען נישט געהאט קיין „מזל" און אויסער דעם איז שוין געווען פינסטער. ערשט שפעטער געלונגט „הכח" נאך צו שיסען 2 גאלן. שוין אין דער נאכט אריין האט זיך דער אזוי־אינטערעסאנטער מעטש געענדיגט.

„מכבי" (קעלץ) — „לעגיא" (ווארשא) 4:0 (2:0)

פאריגען שבת איז פארגעקומען אין קעלץ א פריינדשאפט'ס-מעטש צווישען דעם שטארקען ווארשאווער פוילישען ספארט-קלוב „לעגיא" מיט דער קעל־צער „מכבי". אויבוואהל די „מכבי" האט טעכניש זעהר שעהן געשפילט און האט כסדר אבגעשטויסען דעם גענ־נער. ראך איז „לעגיא" געלונגען ביז צו דער פויזע צו מאכען 2 גאלען.

נאך די פויזע האט די „מכבי" גע־האט זעהר שעהנע פאזיציעס. נאר אוי־סער מזל, וואס האט איהר געפעהלט, איז אויך געווען די סבה, וואס אויפ'ן פלאץ איז נאכ'ן רעגען געווען זעהר גליטשיג און די שפילער זענען כסדר געפאלען. נישט קוקענדיג אויף דעם אלעם האט „לעגיא" געמאכט נאך 2 גאלען. דערמיט האט זיך דער מעטש פערענדיגט.

סאקול (קעלץ) — לעגיא (ווארשא)

3:0 (1:0)

זונטאג האבען די זעלבע ווארשאווער „לעגיא" אויך געשפילט מיט די קעל־צער „סאקול" א פריינדשאפט'ס-מעטש. די „סאקול" האט זיך פערשאפען כמעט די בעסטע קעלצער שפילער און אויך א איינגענעם ריכטער. זיי האבען אויך געשפילט מיט גרויס אמביציע, כדי מען זאל, חלילה, נישט כאפען א ערגערען רעזולטאט ווי די „מכבי". דאך האט „לעגיא" א גאנצע צייט אטאקירט און געמאכט 3 גאלען, דאגעגען „סאקול" — גארנישט.

זומער-קאלאניע פון בית-יתומים אין סוכעדניעוו.

ווי אלע יאהר, האט אויך היי־יאהר די קעלצער פאפולערע געזעלשאפט „בית-יתומים" איינגעארדענט אין סו־כעדניעוו א זומער-קאלאניע, וואו עס געפונען זיך ביז 40 קינדער. וועלכע זענען אונטער דער אויפזיכט פון פרוי פראנקפורט.

א דאנק דער גוטער איינארדנונג פון דער געזעלשאפט „בית-יתומים" פיה־לען זיך די קינדער זעהר גוט אויף דער פרישער לופט, חי זיי ערהאלען זיך זעהר גוט.

קוזמיר רבינ'ס יאהרצייט

דעם היינטיגען דינסטאג איז אויסגע־פאלען די 12-טע יאהרצייט נאכ'ן טויט פון דעם, אין פוילען זעהר-פאפולערען קוזמירער רבין ר׳ מאטאלע ז"ל, וועמ־נס „אהל" געפינט זיך אין קעלץ.

צו דער יאהרצייט איז געקומען א גרויסער עולם פון גאנץ פוילען און עטליכע פערזאנען פון אויסלאנד, ווי אויך אלע פינף קוזמירער רביים, די טרוסקער איינקלעך. ר׳ לייבוניו איז נאך געקומען אויף שבת.

שוין מאנטאג פארנאכט האט דער עולם אנגעהויבען פאהרען אויפ'ן בית-עולם צו בעזוכען דעם „אהל" פון ר׳ מאטאלע ז"ל. דינסטאג זייגער 10 אינ־דערפריה זענען ארויסגעפאהרען די רביים אויפ'ן בית-החיים צום „אהל". אין „אהל" האבען די חסידים בראש מיט די רביים געזאגט די געהעריגע קאפיטלעך תהלים. נאכ'ן אפפאהרען פון בית-עולם האט איטלעכער רבי מיט זיינע חסידים געפראוועט א סעודה ביז פארנאכט.

פליגען-פענגער!

אכטונג סוחרים! ווילט איהר האבען א גוטען פארדינסט קויפט נור די איינציגע פארשפרייטעטע

פליגען-פענגער

„TĘPICIEL" מיט דער מארקע

Fabryka Frnciszkańska 21

Grosfater.

א באהן-בעאמטער ערמארדעט זיין ווייב און קומט דערנאך אין פאליציי-קאמיסאריאט זיך מודה זיין אין פערברעכען.

געוואוינט האבען זיי אין שכנות פון קינדרווייז אן. ער—יוזעף קרונעד, זי—העלענא גאלטשינסקא, אדער ווי מען פלעגט זי רופען „די שעהנע העלענע", געלערנט אין דער סוכעדניעווער שולע האבען זיי צוזאמען, אלזא וואס נאך ווילט איהרז פערשטעהט זיך ממילא אז... זיי האבען זיך פערליעבט און חתונה געהאט. וואלט ראך חער גע־מיינט, אז שוין, מען וועט גליקליך אבלעבען צוזאמען די פאר יאהר, נאכדערצו, אז ער ווערט א העכערער באהן-בעאמטער מיט א שענע פענסיע, הויבט זיך נישט אן. עס ווייזט זיך באלד דערנאך ארויס. אז זי האשה מרת יאדוויגא האט א רייהע „בעקאנ־טע", וועלכע בעזוכען זי אפט, פער־שטעהט זיך. ווען דער מאן איז ביי זיין ארבייט.

דאס אלץ וואלט נאך געווען אויס־צוהאלטען, האט זי אבער אויף ויינע פארוואורפען, פארוואס זי פערראט אים, איהם אנגעהויבן דראהען מיט... (הערט א מעשה!) שיסען. איז דאך א מאנס־פערשוין נישט אויס אייזען נור... דאס געדולד האט ביי איהם געפלאצט און... אנערקענענדיג די גערעכטיגקייט פון פרינציפ „הבא להורגך השכם להורגו", האט ער, בעת איינער פון איהרע „בע־קאנטע" האט ביי איהר געמאכט א בע־זוך מיט א רעוואלווער אויף איהר, זיין ווייב, געשאסען. דאן איז ער אוועק אין פאליציי-קאמיסאריאט און ווענען זיין טהאט ערציילדען, זאגענדיג, אז ער האט [illegible] עט זיין ווייב. די אנגעקומענע פאליציי אויפ'ן ארט פון פארפאל האבען אבער שוין געפונען א קאלטען קערפער.

ער איז געווארען דורך די סוכעד־ניאווער פאליציי ארעסטירט. איצט איז די אויספארשונג. שפעטער דער פראָ־צעס און נאך שפעטער די שטראף. זי—איז נאך 3 טעג בעגראבען געווארען

אט דאס איז דער עפילאג פון הע־לענא גאלטשינסקא אדער די „שענע העלענא".

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע קוזינקע
רעגינא רוטמאן מיט ה' אברהם דאמאניעוויטש
ווינשען מיר פיעל גליק און א גליקליכע צוקונפט.
הערשעל גראָסעלד עט פרוי
ווי אויך טעכטער העלא און גוטשע ווערבער.

האָלא! — דער — בעוואוסטער האָלא!
פענסיאנאט
פון ה' רייכקינד אין סוכערניעוו
איז היי יאָהר ערשטקלאַסיג איינגעאָרדענט מיט פיעל בעקוועמליכקייטען ווי: וואָניגע צימערען. רעיעלע בעהאַנדלונג. קאָנצערטען. ראדיאָ, דאַנסינג. פלאושע
בעמערקונג: דער פענסיאָנאַט וועט זיין אָפען ביז איבער די ימים טובים.
פרייזען. צוגענגליכע!

אכטונג!
דער בעוואוסטער לאַנג-יעהריגער
פענסיאנאט „וויינטרעטער"
אויף טשאַרניעצקא-גוראַ
אין די קאָמפאָרט-ווילעס פון פר' מאַטשעיעווסקאַ איז שוין אָפען
און נעסט אָן געסט צו צוגענגליכע פרייזען.
שעהנע און ליכטיגע צימערן; בערימטע קוך;
שנעלע און רעיעלע בעהאַנדלונג.
קאָנצערטן! דאַנסינג! ראַדיאָ!
אינפאָרמירען זיך, ביטע, לויט פאָלגענדען אדרעס:
פענסיאָנאַט „וויינטרעטער", פּאָסט סטאמפארקיב
באהן-סטאציע טשאַרניעצקא-גורא.

די לעדער-סעקציע ביים סוחרים-פעראיין אין ראדאָם
מאכט בעקאנט דאָס זי רעגיסטרירט
די בעל חובות פון אלע קאָנאָפקע פון שידלאָוויצע
ביז זונטאג 21/7 1929 ביז 6 אָוונד ביי אליעזר פרידמאַן
רוזינסקי 7 נאָך דעם טערמין נעמט די סעקציע אראָב פון זיך
דאָס פעראַנטוואָרטליכקייט.
די סעקציע.

Od wielu lat już istniejące

Biuro Próśb TŁOMACZEŃ PRZEPISYWAŃ

p. f. „PROLITEX"

RADOM, WAŁOWA 5, oficyna I-e piętro.

USKUTECZNIA

Podania, skargi, opozycje, apelacje w sprawach cywilnych, karnych, wojskowych i paszportowych oraz **rekursy do wszystkich urzędów państwowych i administracyjnych**

KORESPONDENCJA HANDLOWA

umowy i punkt. przedrejentalne

ווארנונג.

אזוי ווי ביינזיליגע מענשען האָבען לעצטענס אונטערגענומען א אקציע פון רכילות-טרייבן און פערשפרייטען שקרים, אז כ'האָב געוואָלט באנקראָטירען, ערקלער איך, אז די דאָזיגע קלאַנגען זענען פאַלש און אויסגעטראכט.
די פערשפרייטער פון אזעלכע לינענס זענען איסען מיך מאטעריעל צו שאַדענען און דערפאר וואָרען איך זיי און בין זיי מתרה, אז באם זיי וועלען נישט אויפהערען זייערע מיאוס'טע ארבייט, וועל איך זיין געצווינגען ארויסצוטרעטען אויפ'ן געריכטליכען וועג, צוציהענדיג זיי צו שטראָפבארע פעראַנטוואָרטליכקייט פאר זייער געוויסענלאָזע און ליגנערישע מעשים.
מיט אכטונג
נ. י. העלצמאן
ראַדאָם, סקאַרישעווסקאַ 24

Z dniem 16-go Lipca,
KLUB SPORTOWY
„HASZACHAR"
tworzy sekcję tenisową męską i żeńską pod kierownictwem fachowego trenera. Zapisy przyjmuje się w Kupieckiej Spółdz. Kredyt. Lubelska 9 codziennie od 9–7 p. p.

יונגלער
צו צוטראָגן ציימונגען
נויטיג אין רעד. ראד.-קעלצער לעבען
באַלד געצאָהלט.

תקון טעות.
אין דער נאָטיץ פון האַנד.-קלוב א. נ. „קומט ראדאָמער יודען הערען נייעס" איז על פי טעות אָבגעדרוקט געוואָרען, אז מאָנטאָג קומט פאָר די פערזאמלונג. זי קומט פאָר אונבעדינגט דינסטאג דעם 23 ד. ח.

טיעף געריהרט צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון מיין פריינד משה פרידמאן נ. ע.
דריק איך אויס די פער'יתום'טע עלטערן פיעל מיטגעפיהל אין זייער גרויסען צער.
לייבל ראדאל קעלץ.

LÓD SZTUCZNY
Rzeźnia Miejska rozpoczęła już rozwożenie lodu sztucznego; zgłoszenia na każdą ilość lodu kierować należy do Rzeźni Miejskiej, Radom, ul Basenowa 20, telefon 562.

Kino „CORSO" Teatr

Dziś i dni następnych

IWONKA
W roli głównej: J. Smosarska

Nadprogram Największy Cyrk Świata

Kino „NOWE CZARY" Teatr

2 filmy razem

1. **Dolores del Rio i Rod la Roque** w dramacie
ZMARTWYCHWSTANIE

2. **Priscilla Dean w sensacyjnym filmie p. t.** **„Napiętnowana"**

Redaktor CH. M. HERC

Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Szwarlikowska 20.